

J E L E N K Ö R.

1. szám.

Pest, szerda. Januarius 2dikán.

1833

1833.

Foglalat: Magyar és Erdélyország (ifjabb királyunk beteges állapotja. Pozsonyban kerületi ülések 23ikától 28ikaig. Ki-nevezések. Közép-Szolnok girás széke. Isó Ferenoz gózhajó 1832iki utolsó 's összes-utjai.). Anglia (uj pairek. Parlia-menti választások). Franciaország (Barthe beszéde dec. 12ikén a' ministeri feleletterh iránt. A' követkamera dec. 15iki ülése. Lyoni 's marseillei hírek. Sz. Simonisták feljebb hivatkozása megsemmisült. Gazette de France elmékedése Fran- cziaország jelen állapotjáról). Belgium (ostromi hírek dec. 28- 's 29ikéről. Ministerium. General Chassé a' fellelvárt feladni készül. Spanyol zavargások. Legújabb.

MAGYAR ÉS ERDÉLYORSZÁG.

Ifjabb királyunk 's az ausztriai örökös tartományok korona-örököse Ferdinand Ő Felségének egészségi állapotja, egy, már ezelőtt is több ízben szenvedett, betegség dec. 19ikén megújulta következésiben kevés nap alatt annyira megnehezült, hogy 24ike reggelén Ő Felsége a' haldoklók szentségeit is felvennie. Ezóta nyavalyája mindinkább súlyosul, 's a' 27ikén kiadott orvosi tudósítás Ő Felsége veszélyfenyegető baja körülményiben legkisebb javulási változást sem említ. — A' városnak minden bel 's kül egyháziban imádkozás-órák rendeltettek Ő kir. Felsége drága élte megtartásaért a' Mindenhatónak könyörögni. 26 's 27ikén mind a' két, cs. kir. udv. játékszín zárva volt.

A' 28ikán kiadott orvosi jelentés (bulletin) így szól: Ifjabb magyar király 's cs. kir. ausztriai örökös tartományok koronaörököse Ő Felségének nyavalyája veszélyes körülményei 27ike éjfeleig folyvást azonok valának; azonban a' nevezett idő után szemlátomást javulni kezdettek, 's ma egész nap nem csak állandók, hanem egész estig már nevezetesen is enyhültek. Bécs dec. 28ikán 1832. Aláírva: Stift András József báró, cs. kir. első udv. orvos. Raimann N. János cs. kir. udv. orvos. —

A' dec. 29iki orvosi bulletin még nyugtatóbb: Ifjabb magyar király 's ausztriai örökös tartományok korona-örököse Ő Felsége a' lefolyt éjjel igen nyugalmasan alutt, mai nap betegsége körülményei annyira javultak, hogy király Ő Felségét most már bizvást lábadozónak (reconvalescent) nyilatkoztatni. Bécs dec. 29ikén 1832. Aláírva a' fentebbiek.

Pozsony dec. 29ikén. Országgyűlésünk mult levelünkben tett hireink folyamatjában, dec. 23ika óta naponként (karácsont kivéve) kerületi üléseket tart, az országos ülések

tárgyainak meghányatása, megválasztása v. kiszemelése ügyében előkészületül. Végeztén t. i. 22ikén, hogy az országgyűlési naplókönyv ezután egyedül csak magyar nyelven vitetnék, és pedig két egyenlő eredeti példányban készítve, mellynek egyik nyomtatás alá, másika pedig azon megye leveltárába jutna, hol az országgyűlés tartatik, 23ikán 's 24ikén írott szavazás utján 32 censort (napkönyvbírálot) (t. i. nyolczat nyolczat az ország négy külön kerületiből) választottak, az ülések jegyzőkönyvének változtatva intézendő bírálatára. 26dikán hosszasan tanácskoztak a' kerületi ülések feletti diarium vitele vagy készítéséről, újabb vitatás alá jöven az országgyűlési ujság is, mint rokon tárgy. 27ikén ismét felolvastatván a' kir. terjesztvények (propositiones), számosan támogaták azon közohajtást, a' mármarosoi követnek egyik országszélitől a' másikkig bajos, országgyűlési utazási miatt előjárult érzékeny panasza után, hogy az országgyűlés tartását Pestre sürgetnék álttétetni; kéretnék ki továbbá Ő Felségének királyi válasza, a' még mult országgyűlési alkalomkor felmutatott országos sérelmekre; végre hogy a' rendszeres munkálatok feletti országos tanácskozások sorában a' kereskedési tárgy (Commerciale) foglaljon első helyet.

Híre jöven 28ikán ifjabb királyunk Ő Felsége veszélyes bajának, ez annyira meghatá a' KK. 's RR., hogy azonnal nyilvános könyörgés-órák rendeltetvén, egyetemleg az egyházba siettek Jordánszky Antal püspök áldozkodása alatt esedezni az élet urának a' nyavalygó Felség élte megtartásaért. (Itt Pestbudán 31ikén tartattak minden egyházban, a' főplebániái templomban pedig a' törvényhatóságok tisztviselőji ünnepélyes jelenlétükben, nyilvános könyörgések).

Noha igen rövid vala Felsőgesinknek Pozsonyban mulatások, kegyes vala mindazáltal magas Fejdelem-asszonyunk azon kevés óráknak is egy részét, pénteken a nyilvános nevelő-, főképen pedig az árvaház, 's gyermekóvó-intézet látogatására fordítani, anyailag tudakozódván a nevelőeknek erkölcsi viseletök, foglalatosságik 's taníttatásik felől, egyszersmind azok iránt felséges tetszését nyilatkoztatván, 's a tanítókat vagy nevelőket iparjok folytatására buzdítván. Kegyes volt még mind e' felett az első gyermekóvó-intézetben kezdett artézi kut-építés folytatására 200 pengő forintot ajándékozni.

Felső királyunk Barcsay János előléptetése következtében az erdélyi kir. táblánál megürült ítélőmesteri hivatalra Horváth Ferencz valós. közbíráját az érintett törvényhatóságnak, méltóztatott helyettesül kegyelmesen kinevezni.

Apostoli Fejdelmünk dec. 6iki legmagasb rendelése szerint Németh György esztergomi kánonok 's kir. táblai praelatust nógrádi főesperessé; Székfy Ferencz lévai plebanust pedig, mintszinte Rudnyánszky József primási helytartósági titoknokot esztergomi kánonokokká; továbbá a kassai káptalanban Joob Mátyás eddig volt éneklő kánonokot nagy préposttá; — Turcsányi Ferencz örkanonokot olvasóvá, König János főesperest éneklő kánonokká, 's végre Galesik János gönczi plebanust örkanonokká volt kegyes kinevezni.

Az erdélyi kir. kormányzék dec. 20ikán Szacsy Zsigmond és Szegedy Mihály urakat kir. kormányzékai val. concipistákká nevezvén, más nap új hivatalaikba be is esketé.

Zilah dec. 20ikán: Ns Közép-Szolnok megye girás-székezesit f. h. 18, 19 's 20ik napján tartá, Erdélynek jelenleg olly igen érdekes tanakodási tárgyai felett, a' fejdelemségnek többi megyéivel öszhangzólag végezve; nevezetesen a' hat héti próba-oktatás, és sz. István napja ünneplése, 's egyebek iránt. Ez alkalommal a' megyetisztek esküformái megmagyarosítva adatának be, egy, e' végre már régebben megbízott küldöttség által; változatlanul ugyan értelmök-

ben 's tartalmukban: de középkori nyelvezagyvaléjkokbul, a' diák keveréktől megtisztaltan, tarkabarka harlequin köntösükből kivetkeztetve, 's az idegen barbár korszoktul kitolt honi igaz szavakat méltatlan bitanglott jogaikba visszaigtatva. Köz. Szolnoknak is reggel szürkül apáink hosszú álma után, 's e' gyűlésében tett határozatira nézve, mellyeket csak nevök szerint érinthetünk, Krasznával, szóval egész szilágysággal kezdet fogva nincs hátrább Erdély többi megyéitől. Méltó is lenne a' szép, de kicsiny Szilágy, a' két testvér hon véghatár-szélén egybekötőleg álló olly nevezetes pont, hogy róla már valahára többet is tudjon a' páros magyar Haza annál: hogy „Sylvania silvescit“ „a' Szilágy szilaj“ 's még annál is mi a' Kis-tükörben áll: „sok hagyma 's hal terem Kraszna vmegyében“ mert terem ember is, 's a' kicsiny Krasznában szintugy van már olvasó társaság is, mint a' nagy Somogyban, Torontalban vagy Pestben, vannak honfiak is a' két haza' előkelőbbel mérközhetők! B.

Abauj Rendei országgyűlésre küldött alispánai helyettesül Zombory Ferencz táblabíró és Puky Károly főjegyzőt választották.

I. Ferencz gőzhajó dec. 13ikán Győrbe szerencsésül megérkezett, 's így utazását 1832re befejezé. Martz. 29dikétől kezdve mondott utolsó megérkezteig 1832ben, mindössze tett 15 utat Győrből Pestnek lefelé, 16ot Pestről Győrbe visszafel, 11et Pestről Zemlinnek lefelé, 11et Zemlinből vissza Pestnek, 4et Zemlinből Uj-Moldvába 's visszont. Zemlinből lett utolsó megtértekor, az említett várost nov. 22ikén hagyá el, magával egy függelék-hajót vontatva fel, mellyen 's magán a' gőzhajón összeleg 1,600 mázsa teher volt, minthogy az akkori esős idők miatt, a' biztos és gyorsabb szállításra várakozó áru-tulajdonosok mind csak a' gőzhajóra várakoztak, 's így a' szállítvány-nemük szerfelett megtorlottak. Ennyi teherrel jöve tehát a' gőzhajó, a' szakadatlan rossz és szélvész hasonlatu időjárás ellenére is, egész Paksig (egy napi járás Pesttől), hol azonban részint az épen beállott sötét köd, részint a' szertelen jégzaj miatt 9 e-

gesz napig volt kénytelen vesztegleni, míg végre tisztábbra válván az idő, Pestre kívánt épségben megérkezett. Innen, terhét lerakta után dec. 13-án Győrbe, 's onnan telelési tanyára a' Rába egyik öblébe vezetett, mire a' folyó jege egy pár óra mulvást már beállott. E' veszélyes útjában egyéb kárt nem szenvedett horgonya 's annak lánca elvesztésénél, holott fájdalom több rendű más hajó 's vízi - malom a' nagy jégzajlat által vagy végkép elsüllyedt vagy tetemesen megrongáltatott! Eléggé világos csak ezekből is, mennyire szükséges, mennyire becsülhetlen haszonnal kamatol a' gőzhajózási szállítás, mind utazásra, mind és pedig főképp a' köz jóllét egyik forrására, a' kereskedelem nézve: 's méltán örvendhetünk, midőn legközelebb értjük, hogy a' szándékba vett 's általunk is említett, két más kisebb gőzhajó-építést, mellyek a' Pozsony és Pest közötti közösülést rendszeressé és szakadatlaná tegyék, Florisdorf mellett, már el is kezdék.

A N G L I A.

A' király négy új párt nevezett, u. m. sir Fr. Russellt, ezután báró Howland; Paget Henryt báró Paget czimmal; Grey G. H.-t báró Grey czimmal, és Stanley E. S. urat báró Stanley czimmal.

A' londoni ujságok most az ujon választott követek 's választások körülményeikkel vannak teli. Hunt Prestonban kiesett, ellenben az öreg Cobbett Oldhamban megválasztott. Liverpool előbbi képviselőit (Sandon és Ewart urakat) küldi, Northamptonshire pedig a' nemes és egyenes lelkű lord Althorpot; Blackburnban dr. Bowring (mérésékelt tory) kiesett, 's a' másik torycandidatus önkényt lemondott és szavát egy radicalisra (democratára) adta, ki meg is lőn választva. Leedsben kiesett Sadler, a' derek tory-szónok, 's Macauley a' még derekabb whig-szónok választott meg, egy másik rokon gondolkodású követtárral. Általában a' ministerialis és whig candidatusok könnyen győztek és sokkal felesébb számmal választattak meg mint akár a' tory akár a' radicalis pártiak. Verekedések most is, mint ezelőtt mindig ('s mint nálunk egy idő óta) több helyen történtek, de

még is ritkábban és könnyebben csendesíthetők, mint az előbbi választásmód alatt. — Northampton megyében lord Althorp azon nevezetes nyilatkozást tevő, hogy a' kormány az eddigi gabonatörvényt, mellynek eltöröltetését sok helyen kívánák, nem hiszi ugyan legjótékonyabbnak, kivált a' földbirtokosok és bérlőkre nézve, de a' kérdés egy részről sokkal kényesebb, más részről nem olly sürgető, hogy eleinte mingyárt felvételnek, sőt a' többi fontos tárgy a' jövő parlamenti ülésből talán egészen is ki fogja azt szoríthatni.

Dec. 17-ikeig mindössze 328 parlamenti tag volt már megválasztva, 's ezek között a' szinte bizonyos ministeri többség 200. — Dublinban a' választás még nem történt meg épen, de O'Connell és Ruthven már 1,000 szóval haladák meg ellentársaikat. — Az orosz kölcsön Londonban sikerülni látszik, a' prospectus (6,000,000 font sterlingre 4 pcenttel) már kereng, azonban a' Courier ismétli, hogy e' kölcsön nem háborúra fog fordíthatni, mit úgy mond az is bizonyít, hogy a' fizetés ideje 18 hónapra terjed ki. —

FRANCZIAORSZÁG.

Midőn Barthe ur a' követkamara dec. 12-ki ülésében a' ministeri feleletterhíránt adabé törvényjavaslatot, következőleg fejté ki annak velejét és czéljait: Midőn az uraknak a' ministerek és más főbb státushivatalbeliek feleletterhéről adunk be törvényjavaslatot, egyszersmind a' chartának egyik ígéretét 's a' kamarának egyik kívánatát teljesítjük. Egy ez a' törvényadás legnehezebb kérdései közül a' képviseleti statusokban. A' feladás, mellyet meg kelle oldanunk, az vala, hogy biztosítást adjunk a' ministernek, a' nélkül, hogy valamelly just megvonnánk, 's olly szabályokat állapítsunk, mellyek a' bevádolt hatalmától függetlenek lévén egyszersmind gátot vessenek a' vádoló indulatosságának. A' ministerek feleletterhe vagy politikai természetű, vagy olly vétségekre terjed ki, mellyekre a' fenytő törvénykönyvet már alkalmazhatni. Amaz határtalan, a' minister minden tetteire kiterjed 's nem enged semmi mentséget. Mert a' ministernek nem elég jól akarui, hanem azt teennie

is kell. E' feleletterhet, uraim, hagyjuk a' maga határozatlanságában, ebben áll annak egész ereje; 's lássuk azon vétségeket, melyekről már a' törvénykönyvben is vagyon némi emlékezet, 's határozzuk meg ezek iránt a' vád és pörfolyam formaságát. Ugyan is a' közönséges fenyítő törvények nem épen elégségesek a' ministerekre nézve, minthogy azokban az alkotmány- és polgárjussértés nincs külön vétségül felhozva. Véleményünk szerint a' ministereket ezennel három vétség miatt vehetni vád és pör alá, ezek: az árulás, zsarolás és tisztmulasztás. Az árulás azon vétek, melly a' statust ejti veszedelembé, tehát minden egyenes megtámadtatása a' király vagy koronaörökös életének, a' status bel és kül bátorságának, a' chartának 's az ebben biztosított jusoknak, a' király és kamarák alkotmányi hatóságoknak (auctoritas). Zsarolásnak nevezzük a' törvényelleni adószedést, a' statuspénzének önhaszonra fordíttatását vagy eltulajdoníttatását, ígéret vagy jutalom-elfogadást olly szolgálatért, melly a' minister hivatalával nem fér meg, végre egy olly haszonban részesülést, melly a' ministernek saját hivatalosztályában, vagy osztálya miatt kötött contractusból ered. A' tisztmulasztás pedig minden egyéb, az előbbieknél kisebb, ministeri vétségeket foglal magában. Így ha a' minister, de nem haszonlesésből, szükségtelen költségekbe veri az országot, melyekre magának a' kamarák távollétében adta hitelt, ezért őt még zsarlónak nem nevezhetni, 's e' vétség, mint igen sok más, a' tisztmulasztás sorába vehető. 'S így általában, javaslatunk szerint, azon ministert vehetni tisztmulasztás miatt vád alá, ki törvényt sértés vagy nem-teljesítés 's a' neki törvény szerint adott hatalommal visszaélés által a' status javát és érdekét tudja 's akarva kockára teszi. — De e' három, t. i. az árulás, zsarolás és tisztmulasztás vétségein kívül a' minister még hivatalán belől és kívül személyisértésben is lehet vétkes. Mind ezen esetekben a' minister bíróivá az eddigi törvény is a' paireket, a' pairkamarát teszi. Mi tehát javaslatunkban a' megsértett félnek just adunk, a' sértő ministert a' követkamara helybenhagyása után a' pairka-

mara mint illő törvénytörök elébe idézni. — Ezek után kifejti a' minister a' pörfolyamát és ítéletmódját; melly szerint a' bevádolt ministert egyedül csak a' pairkamara fogatja el 's hallgathatja ki; ellenben a' követkamara teszi a' vádat alapítható nyomozásokat. Hogy pedig e' nyomozás megtörténhessék, mindennek előtt őt deputatúsnak kell, legalább is, a' minister ellen vádat tenni, vagy is őt feladni, 's midőn a' kamara e' vádat elfogadja, egy 9 tagból álló biztosságot nevez a' pör feltételére vagy instructiojára. E' pörfeltételt aztán a' kamara vagy elfogadja ismét vagy félreveti. Első esetben az a' követkamara nevében a' pairkamara elébe vitetik 's az előbbinek biztossai által támogatatik. Azonban a' követkamara hatalmában áll a' pör viteltől akár mikor is elállani 's így azt bármelly pillanatban megszüntetni. — Halál vagy deportatio (és örökös fogság) csak a' bebizonyult árulás esetén ítélhetetik. — A' többi főbb hivatalbeliekre nézve a' törvényjavaslat azt állapítja, hogy ezeknek pörbeidéztesükhöz az illető ministeri hivatal előleges engedelmére többé szükség ne legyen. — Hogy pedig a' privát ember jusa 's a' vád és pör szabad folyama egy részről, más részről pedig az igazgatási hierarchia a' hatalmak különválasztása 's a' hivatal iránti méltányság a' mennyire lehet megegyeztetessenek, két óvó rendszabást ajánl a' törvényjavaslat: egyik az, hogy a' feleletterh csak azt illesse, ki a' panaszfakasztó rendeletnek valóságos oka és szerzője, következőleg, ha a' minister, kinek a' bevádolt hivatalbeli alatta van, az illető rendszabást hozta vagy helyben hagyta, a' feleletterhét ő is viselje; második az, hogy némelly esetekben 's bizonyos hivatalbelinél a' vád-tevőtől mingyárt eleinte kezesség kívántassék a' könnyelmű vagy épen alaptalan panaszok el-mellőztetésükre. — Az egész törvényjavaslat, mellyet a' minister átadott, II szakaszból (titulus) 's 50 cikkelyből (articulus) áll.

A' követkamara dec. 15diki ülésében megújítja Portalis ur a' pairek által tavaly visszavetett abbeli törvényjavaslatát, hogy a' januar. 21iki gyászünnep (XVI. Lajos halálaért) töröltessék el. Egy kérelem a' halálbüntetés általános megszüntetése végett a'

vizsg
utasi
ránti
d'Ar
szed
a' sz
kacz
nok
gatta
ránt
szava
jelen
ban
tille-
Ez u
tot t
(Pri
jegyz
tekér
vény
szint
dé,
nap
illető
korm
ban;
kama
len.
fogad
tának
azok
iránt
mulva
statu
Porta
már
első
vétel
a' má
rülte
jobb
a' há
Az u
gint,
maga
ből á
meg
felsz
csakl

vizsgálati bureauhoz (Nachweisungs-bureau) utasított. Azután a' bastille-emlék iránti törvényjavaslat vétetett vitatás alá. d'Argout minister ez uttal pompás dics-beszédet tartott a' juliusi revolutiora, mellyre a' szélső bal és szélső jobb oldal hangos kaczagásra fakadozott, 's Mauguin és a' szónok (d'Argout) keserű jegyzeteket váltogattak egymással ez utóbbinak viselete iránt 1830. júniusa 29ikén. Midőn a' dolog szavazásra került, elég számú tag nem volt jelen. A' következő, dec. 17iki ülés azonban az érdeklött törvényjavaslatot (a' bastille-emlékit) 212 szóval 66 ellen elfogadá. Ez után Eschasseriaux ur hosszas javaslatot terjesztett elő a' legelső oktatás felett (Primärunterricht), 's noha Humann ur megjegyezte, hogy a' megnyitó beszéd igéretként ez iránt maga a' kormány teend törvényjavaslatot, 's ez az előterjesztésre már szinte készen áll, a' kamara még is megengedé, hogy Eschasseriaux ur javaslatát más nap kifejthesse. — Ez után némelly postát illető rendeletek vétettek szó alá, egy a' kormány által ez iránt tett törvényjavaslatban; de midőn szavazni kellett volna, a' kamara ismét nem volt kellő számmal jelen. Más nap ezen javaslat csakugyan elfogadtatott. Fő pont benne az, hogy a' postának szállítás végett általadott pénzek, ha azokat az illető felek nem veszik fel, vagy iránta jelentést nem tesznek, nyolcz év mulva (a' kormány javaslata ötöt monda) a' statut illessék. — E' tárgy után Harlé, Portalis és Eschasseriaux urak kifejtették már előbb jelentett törvényjavaslatikat, az első t. i. a' statuspapirosok eladatása és megvétele felett az agiotage kevesbitése végett; a' másik a' januarius 21iki gyászünnep eltörltetése, 's a' harmadik a' legelső oktatás jobb célirányosb szerkeztetése fölött. Mind a' hármát vitatás alá fogja venni a' kamara. Az utóbbira nézve Thiers ur említette megint, hogy a' kormány néhány nap alatt maga fog a' tárgy iránt javaslatot tenni. —

Lyonban e' hónap 10ikén egy, 160 főből álló, republicanus gyülekezetet lepett meg a' politia. A' gyűlés nem akart az első felszólításra eloszlan, azonban a' lárma csakhamar lecsilapodott, 's minthogy az e-

lölülő, kivel a' politiabiztos értekezni kívánt, magát megnevezni nem akará, a' biztos bezáratá az ajtót, 's a' benvoltakat ketteskén kieresztvén, nyolczat közülök bevitetett. — Marseilleben, mint a' Messenger mondja, tetemes zavargást indítottak a' Carlisták. — (Ujabb hírek szerint e' zavargás épen nem volt tetemes, és még az nap dec. 11ikén lecsilapított).

Stratford-Canning ur dec. 18ikán Madridnak elindult, ugyan oda 's onnan Portugáliába francia részről generallieut. Polignac is elindult, hogy ott, mint a' Messenger mondja, a' constitutionalis ügy diadalmát segítse. — A' Cassatioszék dec. 15dikén visszavetette a' sz. Simonisták ellen hozott ítélet feljebbvitelét. Mintegy huszan az új hit sorsosi közül, kik a' szék ítéletét már uti-ruhában várták, azonnal, a' legsűrűbb esőben, kocsira ültek — Lyon felé. Általában ezen csudás és igen kétes hírű választásos egyesület közel áll végképi eloszlásához. Eichthal és Duoceryier, kettő a' felekezet leghivebb apostolai közül, Menilmontant-t 's a' sz. simonistai különködő öltözetet elhagyák. Pater Enfantin igen szomorú és esendes, 's azt mondja, hogy napkeletre fog utazni; de a' jó ur hihetőleg csak tréfál. — Chambord várát 's uradalmát, a' kis praetendens (V. Henrik) tulajdonát a' kormányzék, vagy is királyi fiscus lefoglaltatá. Azonban a' blois-i polgári törvényszék e' lefoglalást törvénytelennek itélé, mire a' fiscus az orleans-i törvényszékre appellált.

Franciaország jelen állapotjáról a' Gazette de France következőleg elmélkedik: A' juliusi revolutio óta harmadik év közelít végéhez, harmincz hónapi mult idő áll előttünk 's most már az ezen időszaki történetek characterét meg lehet határozni. 1830 júliusától 1832 júniusaig Franciaországon a' támadás és népfelség principiumi lebegtek: a' közel jövődöben kiki az utczái lázongás győzödelmeit, egy conventet, a' propagandát, közháborut, polgárharcot, kényszerített kölcsönt, respUBLICÁT, 's a' rettenet időszakát látá. Ezen állapot következteté a' tőkepénz behuzatását, a' kereskedés és műszorgalom megrekedtét, a' mű és ter-

mesztmény-csökkenést, szóval a' közinség és szükségét. Hanem e' szerencsétlen helyzet a' rendszellemének hathatós ellenállását szülte, melly a' jacobinusok idejét többé látni nem akará 's a' jun. 5 és 6iki támadás elnyomatását 's az erre következett ellenhatást (reactio) elég erős vala eszközleni. Így a' támadás és népfelség principiumit halálos csapás érte junius napjaiban, 's azok helyett most két más principium uralkodik Francziaországban, t. i. a' szükség (kénytelenség) és többség (maioritas) principiumi. Annak szüksége, hogy a' revolutio következményi meggátoltassanak, meggyőzte a' népfelség principiumát, erősebb volt, mint a' törvényesség, szabadság, méltányság és mérséklet ideáji, 's a' (mostani) parlamenti többség mind azon tetteket jóváhagyá, mellyek e' szükségből v. kénytelenségből folytak. A' (mostani) követkamara válasz-irata törvényesekké tévé a' házfürkészeteket, katonabiztosságokat, a' törvény visszahatását, a' sajtók összetörését, az ujságírók ellen főben járó pör-indítást, elzárásokat, deputatusok törvényszék általi üldöztetésüket 's a' t. Elfogadtatik egy egész budget minden elővizsgálat nélkül, 's a' kormány törvényjavaslatot hirdet, melly szerint egy franczia királyi herczegasszonyt, kit egyszersmind amaz status-, polgári-, 's néptörvényen és juson kívül helyezett, minden ítélet nélkül fogva tarthasson. — Az önkény tehát szépen halad a' mult junius óta, a' maioritas által is megismért szükség minden jus, lét és principium felett egy állandó 14ik cikkelyt helyezze, mellyen mint alapon a' mostani ministerium nyugszik. Minden, a' mi az utóbbi 30 hónap alatt történt, szükséges következménye azon önkénynek, mellyre a' juliusi revolutio tiz első napjaiban Lafayette 's a' kamarák magokat felszabadíták. A' császárság, directorium, convent 's assemblée constituante mind ugyanazon revolutioi közben tűnének fel 's enyésztek el, 's a' népfelség valahányszor életbe kezdé lépni, csak erőszakos meglepetést (Staatsstreiche) és önkényt szült. De, valamint 1830 juliusától 1832 juniusaig a' rendszerellem hatott ellen a' támadás (insurrectio) és népfelség elveinek, ugy kö-

zelget az idő, mellyben a' szabadság lelke fog a' maioritas és szükség despotai befolyása ellen küzdeni. Ha az önkénytől menekedni akarunk, meg kell ismerni, hogy alkotó és alkotmányi principiumok vannak, mellyek a' kormányok akaratinál fensőbbek, 's mellyeken a' támadásnak és lázadásnak sem szabad tul menniök. — Meg kell ismernünk, hogy a' személy-, vallás- és vélemény-szabadság, képviseleti jus, örökülő királyság, 's minden Francziának bármelley politikai jusban 's hivatalban részesülhetése olly nemzeti alaptörvények, mellyeket eltörlení, megsemmisíteni lehetetlen, következöleg hogy Francziaországban a' nemzetiség principiuma létez, melly valamennyi felett áll, 's mellyről minket az assemblée constituante térített el, 's a' revolutio bájkörébe röpíte vissza. — Így a' Gazette, melly ha a' felhozott nemzetiség principiumát mélyebben fejtegeté 's kivált alkalmazá, hihetőleg ugy találta volna, hogy az in theoria a' népfelséggel, in praxi pedig a' maioritással egy, mint arra egy más ujság eszméltet.

B E L G I U M.

Az antwerpi ostrom előhaladtáról következő levelet közöl a' brüsseli Industrie Antwerpből, dec. 19ikéről: A' dolgok menetele minden órán komolyabb és komolyabb. Az ostromlók vitézségén ki fog az ostromlottak ügyessége, állhatatossága 's azon viszavonhatatlan szándék, hogy dicső romok között találják inkább sírjokat, mint a' helyet feladják. Különösen 16ika óta rendkívül nagy kárt 's akadályt tesz a' fellegvár tüze a' szinte nagyobb hévvel folyó ostromi munkákban. Emlitém az urnak a' legelső rézstörő batteriát, mellyet a' lunette bevéte után kezdének állítani a' Francziák; ez alig vala kész, midőn azt a' fellegvár mindenemü lövészere annyira meglyukgatá és szétbontá, hogy e' pillanatban, mellyben irok, még egy illyes batteriával sem birnak a' Francziák. Mondják, hogy ugyanök a' mult két éjjel többet vesztenék 500 embernél; azonban nem csak a' sereg szenved, hanem a' várost is új meg új csapások érik. Házaink közül már 120bán tettek kárt az ostromlók álgyuik; ujra tegnapelőtt a' polgármester ker-

tében pattant el egy bomba, másik főadószedő Verkussen, harmadik Osz urnál. A' rettegés városunk ezen részében igen nagy. Bármit mondjanak némely ujságok az ostromlók csekély veszteségéről, az ellenkező szinte tagadhatatlan. Egyvalaki, ki beavatott személyekkel szokott értekezni, azt mondá nekem épen most, hogy a' Francziák ostrom-kezdét óta e' f. hónap 18ika reggeléig 3873 embert vesztenek, a' mit én ugyan még is igen sokalok. A' Schelde-parti munkálatok, úgy látszik, roszul haladnak; itt azt beszélnek, hogy a' Hollandiak tegnapi reggel a' Kruisschansot és la Perle erősséget foglalták el, a' vita mint mondják igen heves igen véres volt. — Az elhunyt Lewe van Aduard helyébe a' scheldei hollandi flotta vezérévé nevezett új admiral (Mars) akarta volna vezérsége átvételét egy derék hadi tettel kitüntetni, 's ez el is sült neki. Rendes, hogy e' dolog felől nem közlik a' Flandriából jött híreket. A' rosz, mellyet e' hallgatás által mellőzni akarnak, még inkább nevelszik, mert egy okos ember sem hiheti, hogy egy olly kemény és húzamos álgyuzás, mint a' millyet tegnapi hallottunk, tetemes kár 's valamely következmény nélkül muljék el. Az ostromló seregnak Sebastiani osztályával közösülését elakasztá a' hollandi flotta, és sikertelen volt minden eddigi ügyekezést azt némely jelek által helyre állítani; itt legalább ez a' köz hiedelem. — (A' Journal de la Haye 's utána a' haagai Staatscourant egy Bath-ból jött tudósítás után szinte érdeklik, hogy a' Hollandiak dec. 13ikán tetemes nyereséggel vettek a' Kruisschans és Perle-parti erősségekben álló Francziákkal, jelesen a' hollandi mozsarak elnémiták a' francia batteriákat Kruisschansban, 's az ellenség embereiben is sok kárt tettek. Az amsterdami börsén is hire futott e' hónap 17ikén, hogy a' Hollandiak la Perle erősséget a' Francziáktól elvették. —)

A' Moniteur Belge pedig e' következő, közelebbi tudósításokat adja az ostromi munkálatok folyamataról: Antwerp, dec. 18dikán délben. Ellen nem állván a' rossz idő és szünetlen esőzés dec. 16 és 17ike éjjelén a' rézstörő batteriák elkészültek, az 1

és 3 számú bástyák ellen intézendő batteriák építtetése pedig messze haladt. Minl ezek egy időben fognak álgyukkal megrakatni. Egy új batteria állítottatott a' lörinczi lunette 's a' 2 és 3 számú félholdbástya közt, mellyet a' pattantyusság dec. 16ika éjjelén hallatlan erőködés után fel is feyverze, úgy hogy az 17ike reggelén tüzét megkezdheté. A' lunetteben megkezdett logement (csatater) már kész, a' 3ik parallelával közösülés pedig biztosítva. — A' cheminements (utnyító) munkák nagy erővel folynak 's már a' félhold fedeles útjáig jutottak el. A' Lüttichben készült 1,000 fontos bomba-mozsárral tegnapi tettek próbák a' braeschae-ti sikon, mellyek igen jól sülték el; egy bomba sem töredezett el, sőt mind igen jól megtarták irányokat, 's a' messzeség, mellyre eljutottak, tökéletesen megfelelt a' töltés nagyságának. Az e' mozsárból kilőtt bombák rendkívül mélyen hatnak a' földbe, 's nincs boltozat, melly súlyokat kiállhassa. Pora és bombája a' mozsárnak elég van, 's azonnal kiszeggezhetni a' fellegvár ellen. —

Dec. 19ikén délben. Valamennyi rézstörő és contrabatteria kész, 's ma éjjel fognak álgyukkal teljesen megrakatni. Holnap viradtakor már löni fognak, löni az 1,000 fontos mozsár is, melly kielégítő próbát adá hasznos alkalmazhatásának. A' félhold (egyik védfoka a' fellegvárnak) fedeles útjában helyet foglaltak a' Francziák. Az ostromlottak, kik mult éjjel megrohanást vártak e' félhold ellen, ébren voltak, 's folyvást igen hevesen tüzeltek puskáikból. Mint-hogy 18ika éjjelén nem esőzött olly igen, az ásatok és batteriák felállítási szakadatlanul 's a' legnagyobb munkássággal folytak. Ugyancsak a' belga Moniteur következő privát levelet közöl Berchemből decemb. 17ikéről: Ma Orleans kir. herczegnek kell vala Lafontaine urral a' marsal (Gérard) segédével vezérkedni a' trenchéekben, de más parancs jött. A' herczegnek vissza kell brigadjához a' határszélre menni, minthogy a' hollandi szárazföldi sereg csakugyan indulni kezd. Halljuk, hogy Oranien (hollandi királyi) herczeg folyvást Berg-op-Zoomban mulat, melly körül nincsen több 10,000 katonánál, de tudjuk, hogy a' hollandi egész

hadsereg ugyanazon sorban, egész Eindhovenig, táboroz. Itt Berchemben igen sok idegen tartózkodik, kik szinte a főhadiszállásig ügyekeznek nyomulni, de tapasztaltván, hogy sokan kémlelés okáért jöttek, szoros felvigyázat rendeltetett irántok, néhányan elfogattak, mások a főhadiszállásról eligazítottak. Egy frankfurti dec. 21iki levél szerint az allg. Zeit. ban, 18ikán ismét erősen rebesgeték az amsterdami börsén, hogy a hollandi hadsereg előnyomuland. — Sőt berlini privát levelek szerint rövid időn új két porosz hadosztály fog megindítani, a mit azonban az ottani pénzfolyam (Curs) magas állásával nem igen egyeztetetni. Még hihetlenebb, a mit ma itt (Frankfurtban) a börsén beszélnek, hogy t. i. a Francziák Luxemburgba bementek, 's a német szövetségi sereg több osztálya parancsot kapott volna összehuzódni, a németországi széleken leendő felállítatás végett.

Brüssel, dec. 16ikán. (Kivonat a brüsseli ujságokból). Egy végső és sikertelen próba után újabb ministeriumot szerkeztetni egybe, a király, hogy a dolgok egy olly állapotjának, melly az országra nézve annál károsb, minél tovább tart, véget vessen, az igazság 's bel- és kül-ügyek ministereit hivatalaikban megtartotta. — A király ma ismét Antwerpbe utazott, a királyné néhány nap óta tépést készít a sebhedt katonák számára. General Gourgaud segédestül tegnap utazott városunkon keresztül Antwerp felé. A sz. Lőrinczi lanette (védfok) bevétele kevés fontosságu a fellegrvár ostromára nézve, minthogy ez azt minden oldalról löheti. Gen. Chassé nem reménylé azt ennyi ideig is megtarthatni 's már kétszer vonta ki belőle fegyveresit. Azt hiszik a Francziák, hogy Chassénak minden közösüléstit elmetszették Hollandiával, holott az óránként veszen és küldözget hireket galambposták, tűzjelek, a lilloi Semaphore és kivált kis csolnakok által, mellyek használatában őt senki sem gátolhatja. A csolnakok, mellyek a Polder megnyitott gátain járnak keresztül, éjjenként jödügelnek a vár alá, 's leveleket, élelmet és katonákat hoznak. Gen. Sebastiani kénytelen volt hasonló csolnakokat készíttetni, hogy ezen közlekedést megszakassza. — A Hollandiak eddig-éleltoltakban és sebhedtekben mintegy 300 em-

bert vesztének saját vallomások szerint. — Luxemburgba porosz general Kinski, Antwerpbe pedig három porosz hadnagy érkeztek Trierből, azutóbbiak különös figyelmet fordítanak az ostromi munkákra, de magok is különös figyelem alatt állanak. —

Ujabb: Brüsselből dec. 23dikáról indult 's Bécsbe rendkívüli alkalommal érkezett tudósítás jelenti, hogy ugyanaz nap reggeli 9 órakor a fellegrvárból egy tiszt jelent meg a leégett fegyvertárnál, 's general Chassétól ada által levelet, mellyben ez a fellegrvár, Tête-de-Flandre, 's az ettől függő erősségek áltadására ajánlkozik. A Schelde-melletti egyéb erősségeket nem említi. E' hírt ide ma délután egy órakor a belga generalstab egyik tiszte hozá, kit azzal general Desprez küldé a királyhoz. — Egy másik tiszt, ki Antwerp városát reggeli 11 órakor hagyá el, már jelenti, hogy az álgyuzás mind a két részről megszűnt, 's general Chassé két újabb parlamentairt küldé a francia marsalhoz. —

A Temps szerint a Maas-melletti francia tábor parancsot kapott a szétoszlásra, és szokott szállásra visszatér. — Párisi ujságok szerint egy messze ágazó összeesküvés fődöztetett föl e hónap 9dikén Madridban, mellynek előbb a fővárosban aztán Toledoban 's Valladolidban kell vala kiütni. „Le a királynéval! Carlos örökre!“ lett volna a jelszó. Egyike a főindítóknak, mint írják, a toledo püspök. — Az angol Courier felhatalmazottnak mondja magát annak kinyilatkoztatására, hogy az orosz kölesön bizonytalan időre elhalasztatit. —

Legujabb: Dec. 23ikán estve Antwerp fellegrvár capitulatioja aláíratott. Gérard marsall minden erősséget kívánt általadatni, hanem Chassé gen. azt nyilatkozatá, hogy Lillo 's Liefkenshoekről, mint nem kormány alá tartozókról nem intézhet. Végre abban állapodtak meg, hogy a fellegrvár Tête de Flandres, Burght és Isabella 24 reggelén adassanak ált a Francziák 's így 24 estvéjén már a belgák új birtokjokhoz juthattak.

Antwerp fellegrvár vázrajzával (Schmid János pesti litographtól, kinek ügyessége legbiztosabb ajánlat 's tanú-dicséret hazánkfiakra nézve), teljes czimzetű Előfizetőinknek kedveskedünk mindennemű holdogság-ohajtás mellett a felviradt új évre.